

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21.12.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpoznaniu wniosku z 26.11.2021 r., odmówił S. M. prawa do emerytury pomostowej.

W uzasadnieniu swego stanowiska podniósł, iż zakład na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r, poz. 1924) odmówił prawa do świadczenia ponieważ wnioskodawca po dniu 31.12.2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych. Do stażu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ww. ustawy zakład nie zaliczył żadnego okresu zatrudnienia po 31.12.2008 ponieważ ubezpieczony nie został zgłoszony do ZUS jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach. Ponadto wnioskodawca nie udowodnił rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą.

Zakład poinformował, że za okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach od 1 stycznia 2009 r., zgodnie z art. 38 ustawy pomostowej, płatnik składek zobowiązany jest do złożenia druków (...) do 31 marca danego roku kalendarzowego za poprzedni rok. W przypadku wystąpienia z wnioskiem o przyznanie emerytury pomostowej, zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach w danym roku kalendarzowym, płatnik składek przekazuje do Zakładu w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia wniosku.

Ponadto Zakład odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej, powołując się na przepis art. 4 w zw. z art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1924), ponieważ wnioskodawca nie udowodnił na dzień 1 stycznia 2009 r. okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy pomostowej (tj pracy wymienionej załączniku nr 1 lub 2 ustawy pomostowej) wynoszącego, co najmniej 15 lat. Ponadto wnioskodawca nie udowodnił rozwiązania stosunku pracy.

Do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w myśl art. 49 ustawy pomostowej nie został zaliczony okres zatrudnienia od 1.03.1989 do 31.12.1991 oraz od 1.04.1992 do 31.12.2008 ponieważ pracodawca nie potwierdza, że ww. okresach ubezpieczony wykonywał pracę wymienioną w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych z 19.12.2008 r.

Zakład wyjaśnił, że zgodnie z art. 51 tej ustawy płatnik składek zobowiązany jest do wystawienia zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 niniejszej ustawy za okresy przypadające przed 1 stycznia 2009 r.

Jednocześnie Zakład podał, że na podstawie dowodów dołączonych do wniosku, przyjął za udowodnione okresy nieskładkowe w ilości o lat 5 miesięcy, 3 dni, składkowe w ilości 44 lat, 8 miesiące, 5 dni, co sumarycznie dało staż w ilości 45 lat, 1 miesiąc, 8 dni, a nadto staż w szczególnych warunkach w ilości 19 lat, 2 miesiące, 0 dni.

/decyzja k. 24 akt ZUS/

Od powyższej decyzji odwołanie złożył wnioskodawca S. M. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika zarzucając jej naruszenie art. 4 w zw. z art. 38 ustawy o emeryturach pomostowych przez ich błędne zastosowanie i uznanie, iż po dniu 31.12.2008 S. M. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 1 i 3 wskazanej ustawy oraz, że nie udowodnił rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą domagając się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania prawa do emerytury pomostowej, nadto zasądzenia od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

/odwołanie - k. 3-5 /

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując argumentację z zaskarżonej decyzji.

/ odpowiedź na odwołanie k. 11-12/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił, co następuje:

Wnioskodawca S. M. urodził się (...)

/okoliczność bezsporna/

W okresie od 1.09.1976 do chwili obecnej wnioskodawca jest zatrudniony w Poczcie Polskiej Spółce akcyjnej z siedzibą w W..

/ bezsporne akta osobowe załączone do akt sprawy/

W świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych wystawionym przez wskazanego pracodawcę z dnia 26.11.2021 r. wskazano, iż S. M. jest zatrudniony ww zakładzie od 1.09.1976 do nadal i w tym okresie z wyłączeniem okresów nieskładkowych po 14.11.1991 r., podanych w oświadczeniu z dnia 26.11.2021 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę od dnia 1.03.1989 do dnia 31.12.1991 i od 1.04.1992 do dnia 31.12.2008 na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony wymienionym w wykazie A, dziale VIII, poz 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 (Dz.U nr 8 poz 43 z późn zm) w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w wykazie A dziale VIII poz 2 pkt 1 do Zarządzenia nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983 w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach.

Natomiast w zaświadczeniu z dnia 26.11.2021 r. wskazano, że S. M. jest/był zatrudniony w okresie 01.09.1976r. do nadal na stanowisku:

01.09.1976 - 30.06.1979 uczeń

01.07.1979 - 26.07.1981 kierowca samochodowy

01.08.1983 - 28.02.1989 kierowca samochodowy

01.03.1989 - 31.12.1991 kierowca stale prowadzący samochody powyżej 3.5 tony

01.01.1992- 31.03.1992 kierowca samochodowy

01.04.1992 - do nadal kierowca stale prowadzący samochody powyżej 3.5 tony w wymiarze pełnym czasu pracy

W/w korzystał z :

1. Wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy (art. 92 KP) w okresach :

06.02.2001 -29.06.2001 ; 20.06.2016 - 30.06.2016

Innych okresów nieskładkowych brak.

2. Zasiłków z ubezpieczenia społecznego (chorobowego, opiekuńczego, rehabilitacyjnego) w okresach: nie korzystał

3. Urlopu bezpłatnego w okresach: nie korzystał

4. Urlopu wychowawczego w okresach: nie korzystał

5. Służba wojskowa w okresie: 27.07.1981 - 16.07.1983

Powrót po służbie wojskowej od 01.08.1983

6. Anuluje się zaświadczenie z dnia 25.11.2021

Zakład Pracy jest objęty ubezpieczeniem społecznym od 01.01.1999r.

Wyżej wymieniony pracownik jest objęty nowym systemem ubezpieczeń społecznych. Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe opłacone na bieżąco.

/świadcstwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych k. 8 oraz k. 60, zaświadczenie k. 9 akt ZUS i k. 9 oraz k. 62 /

Wnioskodawca posiada uprawnienia do prowadzenia pojazdów powyżej 3,5 tony od 31.06.1979 r.

/ bezsporne prawo jazdy wydane 12.02.2019 przez Starostę (...) nr (...) okazane na rozprawie w dniu 22.02.2023 r. 00:011:34 -00:12:53/

Wnioskodawca od początku zatrudnienia w ww zakładzie na stanowisku kierowcy tj od 01.07.1979 jeździł samochodami ciężarowymi powyżej 3,5 tony. Pierwotnie rozwoził pocztę między pocztami S. powyżej 3,5 tony potem innym samochodem o takiej samej wadze – poczta miała ich ok 70 sztuk. Prace wykonywał stale w pełnym wymiarze na niezmiennych warunkach w całym okresie zatrudnienia. W tych samych warunkach pracuje obecnie.

/ dokumenty w aktach osobowych załączone do akt sprawy zeznania świadka M. B. protokół z rozprawy z dnia 29.09.2022 r. 00:08:55-00:17:09, zeznania świadka A. M. protokół z rozprawy z dnia 29.09.2022 r. 00:08:55-00:17:09 zeznania świadka K. G. protokół z rozprawy z dnia 22.02.2023 r. 00:04:21-00:10:07, zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 22.02.2023 r.00:11:34 - 00:20:37/

Przy tym Poczta Polska pracownikom zatrudnionym na analogicznym stanowisku co wnioskodawca i w takim samym charakterze wystawiała świadectwa pracy w warunkach szczególnych zaliczając do nich wyłącznie okresy prac do 2008 r. mimo, że także później kierowcy wykonywali pracę w tych samych warunkach jeżdżąc TIRAMI.

/zeznania świadka M. B. protokół z rozprawy z dnia 29.09.2022 r. 00:08:55-00:17:09, zeznania świadka A. M. protokół z rozprawy z dnia 29.09.2022 r. 00:08:55-00:17:09/

Wnioskodawca legitymuje się stażem pracy w łącznym wymiarze 45 lat, 1 miesiąca i 8 dni.

/okoliczność bezsporna/

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. rozpatrując prawo wnioskodawcy do świadczeń uwzględnił wnioskodawcy staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 19 lat, 2 miesięcy

/okoliczność bezsporna/

W dniu 26.11.2021 r. wnioskodawca wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

/okoliczności bezsporne, a nadto wniosek k.1 – 4 akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy oraz w aktach ZUS, w szczególności na podstawie dokumentacji osobowej obejmującej sporny okres zatrudnienia wnioskodawcy, a także na podstawie zeznań świadków i przesłuchania wnioskodawcy. Złożone w niniejszej sprawie zeznania były wiarygodne, spójne i znajdowały potwierdzenie w zachowanej dokumentacji

osobowej. Wartość dowodowa zeznań nie była kwestionowana przez organ rentowy. Stanowiły one tym samym wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 164) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art.11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art.3 ust.1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art.3 ust.1 i 3.

Prace w szczególnych warunkach to w myśl art.3 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Z kolei prace o szczególnym charakterze to w myśl art.3 ust.3 cytowanej ustawy prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Z kolei art.49 powoływanej ustawy zawarty w rozdziale 9 zatytułowanym „Przepisy przejściowe, dostosowawcze i końcowe” w obecnym brzmieniu przewiduje, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy (to jest w dniu 1 stycznia 2009 r.) miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Dla osób niespełniających warunku zatrudnienia po dniu 31 grudnia 2008 r. w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, ustawodawca przewidział możliwość nabycia prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 ww. ustawy. Jednakże przepis

ten stawia wymóg posiadania na dzień 1 stycznia 2009 r. co najmniej 15- letniego stażu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Zatem nie mogą to już być prace w szczególnych warunkach czy o szczególnym charakterze wymienione w ustawie o emeryturach i rentach, a jedynie te wskazane w ustawie pomostowej, czyli praca kierowcy autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym (pkt 8 Załącznika nr 2), kierowcy pojazdu uprzywilejowanego (pkt 9 Załącznika nr 2) oraz praca kierowcy pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w G. dnia 30 września 1957 r. (pkt 10 Załącznika nr 2)./ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 listopada 2022 r., III AUa 139/22

Zgodnie z treścią art. 51 ustawy pomostowej płatnik składek zobowiązany jest do wystawienia zaświadczenia o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1, 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r.

Wskazać w tym miejscu należy, że na mocy ustawy z dnia 9 marca 2022 r. o zmianie ustawy o emeryturach pomostowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 755), która weszła w życie z dniem 20 kwietnia 2022 roku uchylono pkt 7 art.4, co oznacza, że obecnie do nabycia prawa do emerytury pomostowej nie jest wymagane rozwiązanie stosunku pracy.

Analiza przepisu art.5 cytowanej ustawy zmieniającej prowadzi do wniosku, że w sprawie niniejszej ma zastosowanie nowe brzmienie art.4 ustawy o emeryturach pomostowych, a zatem zawarty w dotychczasowym pkt 7 warunek rozwiązania stosunku pracy nie jest już przesłanką nabycia prawa do przedmiotowej emerytury pomostowej.

Przepis art.5 ustawy zmieniającej stanowi bowiem, że do postępowań wszczętych na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach pomostowych i niezakończonych wydaniem decyzji prawomocnej przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 28 ust. 1a i 1b ustawy o emeryturach pomostowych, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Stosownie zaś do treści art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 roku, poz. 504), ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 – 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 punkt 1. Za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, Dz. U. z 1983 roku nr 8, poz. 43 z późn. zm.).

Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Powołany wykaz A wskazuje wszystkie te prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Stanowisko kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony jest wymienione w wykazie A, dziale VIII, poz 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 (Dz.U nr 8 poz 43 z późn zm) w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w wykazie A dziale VIII poz 2 pkt 1 do Zarządzenia nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983 w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach.

W świetle § 2 ust. 1 i 2 tegoż rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 15 grudnia 1997 roku II UKN 417/97; 15 listopada 2000 roku II UKN 39/00). Okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 ww. rozporządzenia).

Regulacja § 2, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma jednak zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku, III UZP 5/85; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku, III UZP 6/84).

Wnioskodawca urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku, ukończył 60 lat, legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze przekraczającym 25 lat, nadto przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS legitymuje się wymaganym 15-letnim okresem pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez wnioskodawcę wymaganego po dniu 31 grudnia 2008 r. okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Jednym z łącznych warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej jest wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, tj. rodzaju prac wymienionych w załączniku nr 1 i 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 lipca 2020 r., III AUa 903/20/

Literalna wykładnia przepisu art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych nie wskazuje, aby ustawodawca określił minimalny okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Prawo do emerytury pomostowej przysługuje takiej osobie, która oprócz spełnienia innych warunków, wykazuje okres pracy w szczególnych warunkach. Długość tego okresu pracy może być różna, w zależności od tego, czy pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ww. ustawy ubezpieczony wykonywał po 31 grudnia 2008 r., czy tylko wcześniej. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 stycznia 2020 r., III AUa 749/19/

Uwzględnienie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia na stanowisku wymienionym w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 664 ze zm.) nie zależy od tego, przez jaki okres po 31 grudnia 2008 r. tj. przez jaką liczbę dni miesiący praca była wykonywana, ale od okoliczności i warunków jej wykonywania. Stawianie dodatkowych wymagań koniecznych do uzyskania prawa do emerytury pomostowej, nieprzewidzianych w ustawie jest nieuprawnione.

/Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 grudnia 2018 r., III AUa 697/18/

Przy tym w uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 maja 2022 r., III UZP 2/22 wskazano, iż nabycie prawa do emerytury pomostowej nie jest uzależnione od wykonywania, po dniu 31 grudnia 2008 r., pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez okres przynajmniej jednego miesiąca (art. 4 pkt 6 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.).

W uzasadnieniu wskazanego rozstrzygnięcia zwrócono uwagę, że data wejścia w życie ustawy pomostowej stanowi w pewnym sensie umowną cezurę czasową, określającą, które prace do tej daty i po tej dacie uznawane są za wykonywane

w narażeniu na czynniki ryzyka i dlatego oceny zatrudnienia negatywnie oddziałującego na zatrudnionego należy dokonać z perspektywy całego 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych (przed i po 31 grudnia 2008 r.), a nie tylko przez pryzmat zatrudnienia po 31 grudnia 2008 r. To, że aktualnie (w ustawie pomostowej) niektóre prace utraciły atrybut pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze ze względu na postęp technologiczny niwelujący ich szkodliwe oddziaływanie na organizm pracownika, nie oznacza przecież, że w przeszłości (wtedy kiedy praca była wykonywana) nie występowały te szkodliwe czynniki. Zatem praca, która obecnie nie jest kwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach albo o szczególnym charakterze, ale w przeszłości (przed 1 stycznia 2009 r.) tak była kwalifikowana, niosła za sobą (także) ryzyko szybszego obniżenia wydolności organizmu, a to podważa konstatację, że niesprawiedliwe, nieproporcjonalne jest uprawnienie do emerytury pomostowej, na którą składałaby się prawie w całości praca w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., która nie jest już pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Przy czym podkreślono że likwidacja możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę przez niektóre grupy zawodowe uzasadniana jest tym, że wprowadzone w 1983 r. przepisy regulujące te kwestie (rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze) po upływie ponad dwudziestu pięciu lat, wobec szybkiego rozwoju technologii, w wielu przypadkach stały się nieaktualne i anachroniczne. Rozwój cywilizacyjny i gospodarczy w wielu dziedzinach zmienił w sposób zasadniczy warunki pracy, powodując w konsekwencji, że utworzone przed ponad dwudziestu pięciu laty przed wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych wykazy prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w wielu przypadkach stały się nieadekwatne do obecnych warunków i charakteru pracy. Stąd też zgodnie z ogólną zasadą, na której opiera się ustawa o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej przysługuje wyłącznie osobom, które w okresie swojej kariery zawodowej wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zdefiniowaną w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (zob. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, w: Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz, red. K. Antonów, LEX, 2014). Inaczej rzecz ujmując, warunkiem koniecznym prawa do emerytury pomostowej jest wykonywanie pracy określonej w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, przy czym może być ona łączona z pracą określoną w załącznikach do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., aby osiągnąć, po zsumowaniu, 15 lat pracy. Jednakże ustawodawca nie zdecydował się na wyznaczenie limitu (okresu minimalnego) wykonywania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (po 31 grudnia 2008 r.), ponieważ w art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych nie wskazano żadnego okresu, przez który wskazana w nim praca powinna być wykonywana po 31 grudnia 2008 r. Przy czym w ocenie Sądu nie można tego potraktować jako luki w prawie (niezamierzony brak regulacji), gdyż trudno przyjąć, aby ustawodawca tak istotnej kwestii, związanej przecież z istotą i przyczyną wprowadzenia emerytur pomostowych, zastępujących emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, w sposób niezamierzony nie uregulował. W takim zaś wypadku brak regulacji musi być pochytywany za regulację akceptującą krótkotrwałe wykonywanie pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Jednocześnie w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 września 2016 r., III UZP 10/16 (OSNP 2017 nr 4, poz. 42) podkreślono brak związku między opłacaniem składki na Fundusz Emerytur Pomostowych a nabyciem prawa do emerytury pomostowej. Poza tym zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, obowiązek opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych za pracownika powstaje z dniem rozpoczęcia wykonywania przez niego pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a ustaje z dniem zaprzestania wykonywania tych prac, co oznacza, że wprowadzie opłacenie składki na ten Fundusz następuje w cyklu miesięcznym, ale składka nie musi dotyczyć pełnego miesiąca.

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy wskazał, że ustawa o emeryturach pomostowych przez art. 28 ust. 1 odsyła do odpowiedniego stosowania art. 128a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W § 31 wydanego na podstawie tego przepisu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412 ze zm.)

przyjęto, że przy obliczaniu okresu składkowego i nieskładkowego dodaje się, osobno dla każdego z tych okresów, poszczególne lata, miesiące i dni. Okresy niepełnych miesięcy oblicza się w dniach. Sumę dni zamienia się na miesiące, przyjmując za miesiąc 30 dni kalendarzowych; sumę miesięcy zamienia się na lata, przyjmując pełne 12 miesięcy za jeden rok. Wobec braku przepisu regulującego zasady obliczania okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w ustawie o emeryturach pomostowych należy, zgodnie z art. 28 ust. 1 tej ustawy, odpowiednio zastosować przepisy dotyczące obliczania okresów składkowych i nieskładkowych, co pozwala stwierdzić, że wykonywanie rzeczonyj pracy jest mierzone (i zaliczane do stażu) na zasadach ogólnych w latach, miesiącach oraz dniach (tak jak przy wszystkich świadczeniach, do których prawo jest uzależnione od stażu ubezpieczeniowego). Są to zatem jedyne i uchwytnie jednostki miary czasu pracy wprowadzone przez ustawodawcę i choć z jednej strony dotyczą bardziej sposobu obliczenia stażu ubezpieczeniowego, to z drugiej strony sposób ten wskazuje na znaczenie prawne każdej jednostki - dnia, miesiąca, roku.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy zauważył że w treści art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych nie wskazano żadnego okresu, przez który opisana w nim praca powinna być wykonywana po dniu 31 grudnia 2008 r. Wobec tego wystarczająca wydaje się być najmniejsza dopuszczalna w przepisach jednostka miary okresu pracy. W ustawie o emeryturach pomostowych brakuje zatem przepisu, który bezpośrednio uściślałby miarę najmniejszej jednostki czasu uwzględnianej przy ustalaniu, czy przesłanka z art. 4 pkt 6 ustawy została spełniona, a dotychczas przytoczone przepisy nie uprawniają do tego, aby był nią zarówno dzień jak też miesiąc.

Analizując zatem przesłanki uznania pracy za pracę w szczególnych warunkach bądź o szczególnym charakterze, enumeratywnie wymienione w art. 3 pkt 1, 3, 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych, Sąd podniósł iż w odniesieniu do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach mowa jest o pracach związanych z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia. Przepis ten jednak nie odnosi się do pracy już wykonywanej przez jakiś (w domyśle: długi) okres, który spowodował wskazane skutki, lecz takiej, której wykonywanie rzeczony skutki może dopiero przynieść. Jest to zrozumiałe, bowiem pojęciem definiowanym w tym przepisie jest sama praca, a nie skutki, jakie ona już przyniosła. Podobnie zdefiniowane są prace o szczególnym charakterze, a jedyny długotrwały proces, do którego się odnoszą, to proces starzenia się (art. 3 pkt 3 ustawy). Wobec powyższego, Sąd Najwyższy w składzie powiększonym nie podzielił stanowiska, że unormowanie art. 3 ust. 3 ustawy akcentuje długotrwałe wykonywanie pracy, gdyż odnosi się rodzajowo do określonej kategorii pracy. Idąc dalej Sąd podkreślił, że w kontekście określenia pracowników, którzy świadczą wskazane rodzaje prac (art. 3 pkt 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych), jedyną przesłanką klasyfikacji jest wykonywanie opisanej w poprzednich punktach pracy w pełnym wymiarze czasu pracy. Porównując to nowe rozwiązanie z § 2 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., Sąd zauważył, że zgodnie z tym starszym przepisem okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wprowadzając przepisy dotyczące emerytur pomostowych, ustawodawca - formułując pojęcie pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu wykładanych przepisów - zrezygnował zatem świadomie z przymiotu stałości wykonywania tej pracy, który to przymiot był pojmowany jako świadczenie pracy przynajmniej przez miesiąc. Jeżeli jedynym kryterium pozostał wymiar czasu pracy, to wobec braku odpowiedniego przepisu w ustawie o emeryturach pomostowych oraz z uwagi na to, że emerytury pomostowe są adresowane wyłącznie do ubezpieczonych będących pracownikami, dla oceny spełnienia tego kryterium, można odwołać się do art. 129 § 1 Kodeksu pracy (lub do przepisów normujących czas pracy dla danego stanowiska). Przy braku szczególnych unormowań, za wystarczające dla uznania, że pracownik wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, jest wykonywanie przez niego prac z art. 3 pkt 1 lub 3 ustawy o emeryturach pomostowych zgodnie z właściwymi dla niego normami czasu pracy, która przy braku unormowań szczególnych może być wykonana w okresie pięciodniowego tygodnia pracy.

Sąd Najwyższy zwrócił również uwagę na różnicę między przesłankami nabycia prawa do emerytury pomostowej wymienionymi w art. 4 a przesłankami z art. 49 pkt 3 tej ustawy. Zgodnie z tym drugim przepisem możliwe jest nabycie prawa do emerytury pomostowej, jeżeli poza spełnieniem innych przesłanek, osoba która nie spełni przesłanki z art.

4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy), w dniu wejścia w życie ustawy (tj. na dzień 1 stycznia 2009 r.) miała wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Porównując zasady nabycia prawa do emerytury pomostowej z art. 4 oraz z art. 49 ustawy w zakresie struktury wymaganego stażu, Sąd zwrócił uwagę, że w art. 4 pkt 2 ustawy mowa jest o 15-letnim okresie (stażu) pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze bez dodatkowej kwantyfikacji tego okresu. Należy zatem rozumować, że przesłankę tę spełni osoba, której staż składa się z okresów pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub (alternatywa zwykła) z okresów pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze z art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sens normatywny art. 49 pkt 3 ustawy sprowadza się zatem do tego, że pozostawiając taki sam wymagany okres stażu, ogranicza jego strukturę wyłącznie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Logicznym wnioskiem jest zatem stwierdzenie, że możliwa jest sytuacja, w której potencjalny uprawniony spełni warunek posiadania odpowiednio długiego stażu z art. 4 ustawy, choć nie będzie spełniał takiego warunku z art. 49 ustawy. Wobec tego postulowany w orzecznictwie wymóg długotrwałości (tj. nie incydentalności) wykonywania szczególnej pracy na potrzeby nabycia prawa do emerytury pomostowej znajduje swój wyraz w warunku z art. 4 pkt 2 ustawy, nie zaś w jej pkt 6. Brak ograniczenia struktury stażu w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych nie może być jednocześnie postrzegany jako omyłkowy. Specyfika świadczeń nabywanych z tytułu szczególnej pracy wymaga dokonywania aktualizacji prac, które są immanentnie związane z występowaniem niekorzystnych czynników. Aktualizacja listy w 2008 r. nie mogła zatem całkowicie pomijać okresów, które były klasyfikowane jako praca szczególna w uprzednim okresie. Niezależnie bowiem od politycznego tła ukształtowania w latach osiemdziesiątych dwudziestego wieku poprzedniej listy, nie można uznać arbitralnie - zwłaszcza na etapie stosowania prawa, że pominięcie danego rodzaju prac w wykazie z 2008 r. oznacza automatycznie, iż w przeszłości negatywne czynniki nie oddziaływały na wykonujących takie prace.

W ocenie Sadu Najwyższego na przesłanki nabycia prawa do emerytury pomostowej należy patrzeć w sposób całościowy i umieszczać je w pewnym kontekście związanym z sytuacją życiową pracownika. Skupienie się jedynie na okresie wykonywania pracy przez ubezpieczonego po 31 grudnia 2008 r. i wyprowadzanie wniosków dotyczących warunków spełnienia przesłanek nabycia prawa do emerytury pomostowej, określonych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, powoduje zatracenie pewnego kontekstu, do którego uchycenia konieczne jest szersze spojrzenie na cel wprowadzenia analizowanych przepisów. Nie można bowiem tracić z pola widzenia faktu, że samo wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze po 31 grudnia 2008 r. przez okres krótszy niż miesiąc nie spowoduje nabycia prawa do emerytury pomostowej. Niezbędne jest również spełnienie pozostałych przesłanek, w tym 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Nie można skupiać się jedynie na tym, że praca szczególna po 31 grudnia 2008 r. przez okres krótszy niż miesiąc nie obciąża wystarczająco organizmu pracownika, aby przyznać mu emeryturę pomostową, bowiem jest zbyt krótkotrwała. Trzeba mieć na względzie, że jest to tylko końcowy okres pracy pracownika, dopełniający niejako jego wcześniejszą, wieloletnią pracę w warunkach szczególnie obciążających dla organizmu pracownika. Nawet fakt, że pewne prace nie są już uznawane za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (z różnych powodów, bowiem może to wynikać ze zmian w technologii, warunkach pracy dostępnych środkach bezpieczeństwa) nie powoduje, że możemy pominąć tę pracę wykonywaną w latach poprzednich, gdy była ona uznawana za pracę szczególną i skupić się jedynie na krótkotrwałym okresie pracy po 31 grudnia 2008 r. Oczywiście, mogą się zdarzyć sytuacje, gdy ktoś próbuje wyłudzić pewne świadczenia, jednak nie uzasadnia to wprowadzania dodatkowych, nieprzewidzianych przez ustawodawcę przesłanek nabycia prawa do emerytury, a ewentualnie wymaga dokładnego zbadania w realiach konkretnej sprawy, czy praca w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze podjęta krótkotrwanie po 31 grudnia 2008 r. nie była pozorna.

Podsumowując, Sąd Najwyższy wskazał, że o ile należy się zgodzić, że w stanie prawnym poprzedzającym ustawę o emeryturach pomostowych uwzględniano wpływ szkodliwości na organizm człowieka (vide art. 32 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej) oraz definiowano daną pracę stanowiskowo, o tyle jednak oceny zatrudnienia negatywnie

oddziałującego na zatrudnionego należy dokonać z perspektywy całego 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych (przed i po 31 grudnia 2008 r.). Przy czym brak jest podstaw, by wyznaczać konkretny czas, przez jaki praca miałaby być wykonywana w każdym z wymienionych przedziałów czasowych.

Trzeba bowiem mieć na względzie, że prace w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (art. 3 ust. 1-3) odnoszą się rodzajowo do określonej kategorii prac i w żadnym aspekcie nie akcentują długotrwałego wykonywania tej (jednej) konkretnej pracy. Jedynym determinantem jest wymiar czasu pracy, ponieważ prace te mają być wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy (art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych). Kwalifikacja nowego zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, nie oznacza oceny skutków w sferze zdrowia pracownika po dniu, miesiącu czy roku pracy, lecz występowania w środowisku pracy tych czynników ryzyka, które - według ustawy - mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia. Jednocześnie, ustawodawca nie stanowi konkretnie, w jakim przedziale czasowym narażenie na występowanie tych określonych czynników ryzyka może doprowadzić do wspomnianego skutku.

Wobec tego, że długotrwałość wykonywania pracy o szczególnym charakterze, która w miarę upływu lat i związanej z tym utraty adekwatnej sprawności psychofizycznej powoduje ograniczenia w możliwości jej efektywnego wykonywania, zmniejszając (lub nawet uniemożliwiając) zdolności do zarobkowania w tym szczególnym charakterze, realizuje się przez przesłankę wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat (art. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych). Zatem w każdym wypadku ocena powinna uwzględniać sumę lat pracy, a nie tylko okres (minimalnie miesięczny) po 31 grudnia 2008 r.

Mając powyższe na uwadze wskazać należy iż zgromadzony sprawie materiał dowodowy potwierdza że wnioskodawca zarówno przed jak i po 31 grudnia 2008 r. wykonywa pracę kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony której okres przed 1 stycznia 1999 r. niewątpliwie przekraczał 15 lat. A zatem dokonując oceny zatrudnienia negatywnie oddziałującego na zatrudnionego z perspektywy całego 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych (przed i po 31 grudnia 2008 r.) brak jest podstaw do uznania iż przy kontynuowaniu pracy na niezmiennych warunkach zachodzą podstawy do odmowy przyznania mu dochodzonego świadczenia.

Zgodnie z art. 15 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa

Wobec powyższego Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał S. M. prawo do emerytury pomostowej od daty złożenia wniosku .

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98 §1 i §3 k.p.c., w zw. §9 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (tj. Dz. U. z 2015 r., poz.1800).

J.L.